

FERKÓ ZOLTÁN

EGY ÉV ERDÉLYBEN

**– avagy az Transylvániában kóborló szegény
vágáns könyörgései és sóhajtásai
az erdélyországbeli állapotoknak felettébb
sanyarú voltáról**

■ Lassan egy éve indult az erdélyi kalandom. Magyarországról jövök, vagy ahogy a helybeliek mondják, „tápos” vagyok. Tíz pontban röviden összefoglalom fontosnak és megosztásra érdemesnek vélt tapasztalataimat.

1. Nem nyertem pályázatot, nem kaptam ösztöndíjat, nem áll mögöttem támogató vagy szponzor. Egyszerűen csak saját elhatározásból jöttem, és a saját munkámra támaszkodtam. Az első fél évet az egykori Szászföldön, Nagyszeben mellett töltöttem, utána Székelyföld lett az otthonom, nagyrészt a Gyimesek és Csíkszereda. Először régi álmomat váltottam valóra: egy nyolcszáz éves szász erődtemplom gondját viseltem, és fogadtam az oda érkező látogatókat, utána szintén a turizmus, vendéglátás területén helyezkedtem el.

2. Románia társadalma intenzív változáson megy keresztül. Az elmúlt évtizedekben tömegesen vándorolt ki a lakosság, az EU-ban Romániából költöztek el a legtöbben egy másik EU-s tagállamba. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a nagyvárosokon kívül, vidéken alig látni húsz és hatvan év közötti embereket. Jóformán csak a kisgyerekek, az iskoláskorúak és az idősek vannak otthon. Aki él és mozog, az elment. A politikusok ezt úgy mondják, hogy aki most itt él, az itt is akar élni. Milyen igaz! Én is ezért jöttem. Székelyföld üdítő kivétel ebből a szempontból, mivel sok kisgyermekes családot látni. Lehet, ha egyszer alaposan összeszámolnánk, kiderülne, hogy a gyerekeket, időseket, a roncsársadalom többmilliónyi tagját stb. leszámítva Romániában körülbelül öt-hat millió épkézláb, hadra fogható ember él. Ennyi él Magyarországon is. Így is lehet nézni a dolgokat.

3. Magyarországon sokaknak teljesen hamis az Erdély-képe. A fél évszázaddal ezelőtti két és fél millió erdélyi magyarból mára alig valamivel több, mint egymillió maradt. A falvak elnéptelenednek, a városok sorra veszítik el magyar jellegüket. Minden, amúgy üdvözlendő utcafelújítás, homlokzattatarozás során elvész valami a régi magyar (és szász) világból. A magyar nyelv használata erősen visszaszorult. Székelyföld ebben is kivétel, itt valóban létező kétnyelvűség van, a hivatalokban, a kereskedelemben, mindenhol. Az áruházakban románul és magyarul is bementik az információkat, természetesen szigorúan ebben a sorrendben. De mindezt hol? A tömbmagyar területeken, ahol a magyar lakosság aránya 80–90%-os. A szórványban rég el lehet felejteni a kétnyelvűséget. Ami azért a tömbben is elég relatív, a rendőrt vagy ahogy itt mondják, a „zsandárt” például mindig mindenki, minden körülmények között automatikusan románul szólítja meg. Reflexek...

Erdély összességében erőteljesen homogenizálódott, romanizálódott, a hajdan-volt kulturális sokszínűség, amelyre méltán voltak büszkék egykor lakói, ma már csak nyomokban, mutatóban van jelen itt-ott. Sajnos szüleink, nagyszüleink egy olyan Erdélyt hagytak ránk örökül, ahol sok helyen nem lehet magyarul boldogulni. Ezért is szükséges a románnyelv-ismeret, legalább alapfokon.

4. A tömeges elvándorlás egyenes következménye lett a munkaerőhiány a két évtizede rohamos fejlődésnek indult országban. A nagyvárosokban ma már nem ritkaság az ázsiai vendégmunkások látványa éttermekben, futárként, vagy akár magasan képzett munkakörökben. Sok magyarországi valószínűleg nem áll készen az élményre, hogy Kolozsvár főterén a kávézó teraszán Fülöp-szigeteki pincér szolgálja fel neki a kapucsínót. Pedig ez is napjaink Erdélye, szélsébesen változó társadalmának tükré.

5. Az ország adminisztrációja ugyanakkor nincs felkészülve a máshonnan érkezők fogadására ilyen mértékben. Nagyszebenben például a bevándorlási hivatal ügyfélszolgálat, ahol külföldi munkavállalóként regisztrálni kell (magyarként ez igazán egyedi és különleges élmény), időpontfoglalás nélkül csak naponta egy óra hosszát van nyitva. Ha odamész és nem kerülsz sorra, így jártál, jöhetsz vissza másnap. El lehet képzelni, milyen sorbanállás, zsúfoltság van ott a hét minden napján.

6. A hivatalos ügyek intézése általában véve nagyon körülményes. Külföldiként, ha valaki nem beszél legalább alapszinten románul, meg különösképpen. Bankszámlanyitás? Ha nem Székelyföldön intézed magyarul, készülj a legrosszabbra. Egészségbiztosítás? Hónapokig tart, senki nem tudja, mit kell csinálni, mindenki a másikkra mutogat, de leginkább vár. Azt amúgy érezhetően nagyon megtanultak itt az emberek, várni.

7. A fizetés átlagosan 250-300 ezer Ft körüli. Hogy ebből hogyan tudnak megélni az emberek? Jó kérdés. Egy titkos lifehack: mindenki családjában vannak falun élő rokonok, akik rendszeresen küldik a friss élelmiszert, így sokat lehet spórolni bevásárláskor. Persze nyugati cégeknél, multiknál ennél jóval többet is lehet keresni.

8. A közlekedés meglehetősen gyerekcipőben jár. Bár a közelmúltban ország-szerte hatalmas infrastrukturális fejlesztések történtek, így Budapestről ma már egy rövid, 15 km-es hegyi szerpentint kivéve tükörsima autópályán suhanhatunk Nagyszebenig, sőt most már a határátlépés sem hátráltatja feleslegesen a haladást, ez még mindig édeskevés. Ha nem autóval közlekedsz, busszal vagy vonattal nagyon nehézkes és lassú eljutni egyik városból a másikba. Kevés a járat, azok is rendszerint zsúfolásig tele vannak, és elképesztően hosszú a menetidő. Bizonyára ezért is van ma már szinte minden családban autó, van, ahol több is.

Ez viszont azt hozta magával, hogy jelentősen megnövekedett a forgalom. A városokban és a bevezető utakon állandósultak a dugók, egy városi séta sem olyan kellemes már, mint akár öt-tíz évvel ezelőtt. Egyrészt minden talpalatnyi helyet elfoglalnak az autók, a járdán sok helyen csak oldalazva lehet elférni, másrészt a kipufogógáz miatt a levegő minősége is rossz. Falun sem sokkal jobb a helyzet, ott is minden tele van autóval. A Gyimesekben például az egyik patakon láttam olyan udvart, ahol nem kevesebb, mint négy BMW állt. Tizenöt-húsz évvel ezelőtt az egész patakon összesen volt négy autó, az is mind Dacia volt. Ma már épp ebből látni a legkevesebbet, szinte csak a zsandároknek és a taxisoknak van Dákója. Az embernek az az érzése, hogy a Daciát elsősorban exportra gyártják, a

helyiek meg új vagy újszerű nyugati autóval járnak. Ez is hozzátartozik jelenkorunk Erdély-képéhez.

9. Akárhová megyek, szinte mindenki meglepődik azon, hogy Magyarországról jöttem Erdélybe. A beszédemből azonnal kitűnik, hogy nem vagyok helybéli. Ilyenkor egyből záporoznak a kérdések: honnan jöttem, miért jöttem, mit csinálok, meddig maradok? Itteni szóhasználatnál élve „nem jön, hogy higgyék”, hogy valaki Budapest helyett Romániát választja lakóhelyül. Bízom benne, hogy az itt élők tudják, milyen csodálatos helyen laknak, milyen egyedülálló természeti és kulturális kincsek birtokában vannak. Végül aztán beletörődnek, elfogadják, hogy itt vagyok, de néha úgy érzem, megérteni istenigazából nem fogják soha.

10. És akkor a nagy kérdés: tényleg megelőzött minket Románia? Sokatmondó, hogy 2025-ben így tesszük fel a kérdést, és nem úgy, hogy utolértük-e már Ausztriát? Nem lehet egyértelmű igennel vagy nemmel válaszolni. Az biztos, hogy Románia elképesztő fejlődésen ment keresztül. Míg huszonöt-harminc évvel ezelőtt fényévekkel jártak mögöttünk, addig ma már nem érezni azt a civilizációs szakadékot, mint akkoriban. Itt is lehet jól élni, jól keresni, akár jobban is, mint otthon, de az élet nem csak erről szól. Mint minden országban, Erdélyben is vannak olyan sajátosságok (fentebb említettem egy párat), amelyekkel ha megbarátkozol és együtt tudsz velük élni, jól fogod magad érezni. A válaszom tehát: gyere, próbáld ki Te is, és dönts el magad!

